

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plvtarchi Chaeronensis Moralia, Qvae Vsvrpantvr

Svnt Avtem Omnis elegantis doctrinæ Penvs : Id est, varij libri: morales, historici, physici, mathematici, denique ad politiorem litteraturam pertinentes & humanitatem : omnes de Graeca in Latinam linguam transscripti summo labore, cura, ac fide

Plvtarchi Chaeronensis Ethicorum Sive Moralium

Plutarchus

Impressum Francofor. ad Mœn., M.D.LXXXII

De amore prolis

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-351

canorum, Baſtianorum volucres cadauera præscripto legum vorant, ybi feliciter vitam finiuerunt. Quos ergo ista faciunt miseros? eos qui molles sunt & parum habent rationis, male educatos, non exercitatos, qui opinioneſ à teneris conceptas vnguiculis feruant. Proinde non fortuna ſ infelicitatem perficit, niſi prauitate vtatur adiutrice. Sic ut enim ossa findūtur filo, poſtquam ſunt aceto & cinere per humectata, ac ſicut ebur Zytho emollitum atque laxatum fleſtunt, inq; variis formis ſingunt, cum id fieri aliās non poſſit. Siſ fortuna quod à ſeſe malè affeſtum, mollitumque 10 eſt viuiſ, ſuperueniens vulnerat atq; perforat. Et quēadmodū nulli noxiūs, neq; laedēs tangentes & geſtantēs, ſi dun. taxat vulneratus aliquis iuferatur, ſtatim eum interficit affectionis quendam deſluxū in ſe recipientem. ita cuius animus à fortuna ſit subuertendus, eum intra corpus ſuum o. 15 portet peculiare yulnus malumq; habere aliquod: foris accidentia quod iuferanda & lamentabilia redigat. Eſt ne vitiōſitas et talis, vt ad inferendam iuferiam fortune requirat opem? Nequaquam. Non aſperū ac tempeſtuofum exigit prauitas mare, nō derto imminentes montium radi 20 ces occupat ac cingit latronum iuſidiis, nō agris frugiferis nubes grandinem ciaculantes immittit, non Melitū, Anytum, aut Callixenum ſubornat ſyephantam, nō repulſam præturae conficit, vt iuferos faciat. ſed percellit diuites, rebus abundantes, hæreditatem adeunteſ: terra mariq; ſubit 25 & inhæret, cupiditatibus colliquans, iris incendens, ſuperitionibus conficiens, vultum mutans.

PLVTARCHI LIBELLVS, De amore prolis.

30

Quod ad peregrinos iudices Græci appellauerunt aliquando, & in alieno foro litigauerunt, id initio hinc excogitatum fuit, quod alij de aliorum iuſticia diſſidentes, eam vt rem neceſſariam & apud ipſos 35 non exiſtentem aliunde petendam ſunt opinati. Nonne eodem modo philoſophi etiam de queſtioneſib⁹ quibusdam propter mutas iuicem diſſenſioneſ ad naturā brutorum animalium, tanquam ciuitatem alienam, prouocauerunt, eorumq; affectionib⁹ & ingenii, vt pote integris & nul-

& nullo alloquio, nullo dono corruptis, iudicium permis-
serunt? Aut hoc quoq; commune est humanae virtutis statis
crimen, quod de maximis & ad prime necessariis rebus dis-
sentientes, apud equos, canes, & aues quaerimus, quomodo
5 nobis matrimonia contrahenda, proles procreanda & edu-
canda sit: ac quasi nihil in nostra natura sit proditum, bru-
torum mores & affectus appellamus: hocque aduersus vi-
tam nostram testimonij dicimus, multa in ea contra na-
turam agi atque usurpari, & statim ab initio & primis in re-
bus confusionem ac perturbationem insinuante. Nam in bru-
tis quidem proprietates suas natura sinceras simplicesque
conseruat. inter homines ratio & consuetudo eas, sicut o-
leum solent seplasiatij, multis permiscens opinionibus ac
iudiciis ascititiis, non patitur simplices manere, sed mul-
10 tipliciter variat. Neq; est quod miremur bruta magis quā
ratione prædicta sequi naturam: nam in eo bruta etiam su-
perantur à plantis. haec enim neque imaginandivi, neq; ap-
petitu prædictæ qui naturam alio auertet, tanquam vincu-
lo constricta manent ac tenentur, nicumq; semper natura
20 ductum sequuntur. Brutis rationis mansuetudo, subtilitas,
& libertatis studium non admodum sunt insita: incitatio-
nes tamen & cupiditates rationis expertes habent, quibus
usa euagantur: plerunque tamen non longe efferuntur, sed
in natura tanquam anchora subsistunt. Sicut itaq; asinum
25 habena & fræno dominus dirigit: sic & in homine ratio,
penes quā principatus est, modò has modò alias inueniens
digressiones ac diuerticula, nullum conspicuum aut euide-
ns relinquunt naturæ vestigium. Initio in brutis considera,
quā sint omnia naturæ accommodata. Primum non
30 exspectant dum leges cōtra cœlibatum aut seriū matrimo *Coniugia*
nium ineuntes ferantur, vt Lycurgi & Solonis ciues. neque *brutorum*.
metuūt ignominias prole parentibus propositas, aut hono-
res trium liberūm: sicut Romanorum multi vxores ducūt
& liberis operam dant, non vt hæredes, sed vt ius adeundæ
35 hæreditatis habeant. Deinde miscetur mas feminæ, non o-
mni tempore: quia non voluptas ei, sed procreatio est finis
propositus. Itaq; verno anni tempore, cūm auræ spirant ge-
nitibiles, & temperie prægnantibus commodæ, coit cum
mare femina mansueta & desiderabilis, suavi corporis o-
dore, & peculiari corporis ornatu exsultans, rore & pura
herba

herba impleta. ac vbi se concepisse sentit, modeste abit, & ea prospicit quæ ad fetum perferendum edendumq; pertinent. Quæ agant, digne dici nequit. in omnibus quidem amor prolis est manifestus, in prouidendo, in tolerando, in continentia. Cæterum nos apem sapientem vocamus, ac s; celebramus

Mel flauum meditantem: adulantes ei ob dulcedinem nos titillantem. reliquorum animalium sapientiam & artem, quam adhibent partui & educationi, negligimus.

Alcyones. Occurrit primo loco alcyon, quæ postquam concepit, nido componit è spinis marinæ acus. quas inter se complans atq; conferens, formam circumfractam, qualis est retis pectorij, & prælongā struit, concinnetq; densa serie spinis inter se accurate contextis, opus illuici vndarum supponit, vt paulatim percutsum atq; stipatum textum, solidâ s; nanciscatur superficiem. ita autem duratur, ut vix diuidi lapide aut ferro possit. & quod est mirabilius, oris sicum nidi ea proportione ad modum & magnitudinem alcyonis effingitur, ut nullum neq; magis intrare neq; minus animal possit, ac (ut nonnulli tradunt) ne mare quidem aut rem vlam minimam admittat. Maxime autem feles viuum edunt partum, qui catulos in se continent, eosq; sinunt foras prodire ac palci, deinde rursus intra viscera recipiunt dormituros. Vrfa, animal quo neq; deformius est aliud, neq; morosius, informes artibusque carentes catulos parit. lingua 25 autem tanquam instrumento format membra: ut non solum parere, sed etiam fabricati videatur fetum. At Homericus leo ille:

Ilia. §, 135.

*Cui venatores, catulos dum ducit, in alta
Occurrunt sylva, frendens, & robore freatus
Omne supercilium tectis demittit ocellis.*

nōnne tibi videtur similis esse meditanti cum venatoribus de catulis pacisci? in vniuersum enim amor prolis animalia audacia redigit timida, & de segnibus industria, ac de gulosis parca. Sic HomERICA illa avis pullis tradit

Ilia. I. 324.

*Escæ quidquid habet, male sit sibi quamlibet ipsi.
sua enim ipsius fame pullos alit, cibumque iam ventri appropinquanter abstinet & ore premit ne imprudens deglutiat. Apud eundem poetam,*

Vt cum

Vi cum pro teneris catulis canis anxia latrat

Ody. v. in-

Ignoto accidente viro, pugnaq; parat se:

iiio.

metum pro catulis quasi secundam iram concipit. *Perdices*

Perdices.

quando vna cum pullis exigitur, eos praeuolate sinunt
5 ac fugere, idq; machinantur in propinquu voluentés se ac
post pullos relictæ, vt aucupes ipsas captent: dein de pauliu-
lum cursu prouectæ, rufum spe capiendi aucupē lactant,
donec ita parta pullis suo periculo securitate lōgius produ-
cant persequentem. *Gallinas*.

10 habemus, ac cernimus quo modo pullos suos foueant, a-
lios passas sub alas recipientes, aliis tergum conseruendū
& vndiquaque aditum præbentes, simulq; blandam & gau-
dij indicem vocem edentes. eadem canes & angues fugiūt,
cum sibi metuant: cùm verò pullis timent, defendant, &
15 ultra quā vires patiantur iis propulsandis certant. Enim
uerò huiusmodi affectiones opinabimur istis animalibus
ingenerasse naturam, de gallinarum, canum, vrsarum pro-
pagatione solicitam: nō nobis hoc modo pudore voluisse
incutere? nimirum reputantes, ista naturam sequentibus
20 exemplorum loco esse: duris autem suam exprobate inhu-
manitatem, propter quos sola hominis incusat natura,
quod amorem gratuitum non ferat, neq; nisi utilitatis cau-
sa diligere norit. In admiratione enim est is, qui in theatris
pronunciauit:

25 *Mercedis ergo namq; hominem homo dilit.*

Epicurus censet hoc pac̄o à parentibus liberos, & à liberis
parentes amari. Quod si sermonis intelligentia brutis con-
cederetur, & coactis in theatrum commune equis, bobus,
canibus, volucribus, mutato carmine pronūciaret aliquis,
30 neq; à canibus catulos mercedis gratia, neq; ab equis equu-
leos, neque ab auibus pullos, sed gratis & naturæ impulsu
diligi: omnium brutorum affectionibus hoc vt recte ac ve-
re dictum approbaretur. Turpe enim, proh Iupiter, fuerit,
bestiarum procreationes, partus, dolores in partu, educa-
35 tiones gratis esse & à natura: homines verò fenus, mercedē,
arrabones istarum rerum causa exigere. Sed neque verum
hoc est, neq; dignum creditu. Natura enim sicut in plantis *Homines*
sylvestribus, vt labruscis, caprificis, oleastris principia fru-
ctuum mitium cruda & imperfecta gignit: ita brutis quoq; à natura
amorem fetus inseuit imperfectum & non pertinentem ad *tes prolis.*

iusti.

iusticiam, neq; vltra utilitatem sese proferentem. homini
vero, quem protulit ut animal esset ratione praeditum ac ci-
uile, iusticiamq; leges, & deum coleret, vrbisq; condiceret &
amicè cum aliis viueret: semina quoq; harum rerum pra-
elata, pulchra, & fecundà inferuit, amorem scilicet prolis:
secuta in hoc prima principia, quæ in ipsa corporis insunt
construccióne. Etenim natura, cùm omnibus in rebus ac-
curatam artificio famq; adhibeat diligentiam, nihilq; man-
cum aut superuacuum admittat, & (ut ait Erasistratus) ni-
hil habeat ociosum aut fruiolum: nulla oratione satis expli-
cari potest, qua industria conseruit ea quæ ad humani ge-
neris procreationem attinent. Ac fuerit fortasse non satis
decorum nimis subtiliter ea persequi, quorū vocabula pa-
rum honestè proferuntur, sed occultantur: vt intelligi pos-
sit quæ sit & quam apta constitutio eorum membrorum, 15
quæ gignendo, foenundo, in luce edendo & enutriendo ho-
mini natura destinauit. Sola latetis cōfessio ac dispensatio
sufficit ad demonstrandam naturæ prouidentiam atq; in-
dustriam. Quantū enim sanguinis in mulieribus supra ne-
cessarios usus abundat, atq; ob languorem exiguitatemq; 20
spiritus in superficie vagans molestia adscit: id reliquo tē-
pore solet menstruis dierum circuitionibus, natura ad hoc
canales & meatus aperiente, effundi, & cùm reliquum cor-
pus leuare ac purgare, tum vterum tanquam aruum aratro
& semini concipiendo aptum audidumq; tempestive rede-
re. Verū postquam genitale semen complexus est vterus, 25
actis iam radicibus: (primum enim in vtero umbilicus na-
scitur, vt ait Democritus, tanquam anchora qua fetus nita-
tur cōtra fluctuationes, & tanquam retinaculum aut peda-
mentum conceptæ subolis) ibi tum menstruæ illos purga-
tioni aptos meatus natura occcludit, sanguinemq; vagum 30
artipiens, eo alimenti loco vtitur, fetumque humectat eo,
qui iam cogitur & fingitur, donec iusto dierum numero in
vtero exacto auctus, alium locum is, aliumq; vctum requi-
rat. Exinde natura quo quis soletior colono sanguinem ad 35
alios identidem deriuans usus, paratos habet quasi subter-
raneos fontes quoddam, qui latice affluentem recipient. &
quidem recipient nō ociose aut sine affectione aliqua, sed
spiritus leni calore mulierib; mollicie excoquunt, leviget
ac mutet. Hoc enim modo vbera interne sunt affecta atq;
tem.

Lactis con-
fessio.

temperata. Lac autem ex iis non per tubulos confertim effunditur, sed in carnem scaturiginum plenam ac sensum exilibus meatibus peruiam desinentia ybera, infantis ori taceo suaue & lene penu præbent. Verum enim uero hæc tota tantaq; ad procreationem instrumenta, tot apparatus, tantum studium, tantaque prouidentia nihil erant profutura, nisi parentibus natura amorem procreationemque fetus sui ingenerasset.

*Quando nil spirat, terra neq; repit in alma
Tum miserum, quam sunt homines.*----

Illi. g. 446.

10

id quod de infante recens nato dictum, minime fallit. Nihil enim est ita imperfectum, iuops, nudum, informe, spurcum, ut homo à partu statim cōspectus, cui soli ferè ne extum quidem in lucem mundum natura concepsit: sed sanguine inquinatus, taboq; oppletus, & occiso magis quam nato similis, à nemine tangi, tolli, suauari, ac cōplexu fœnerti potest, nisi natura insitum gerente amorem. Itaq; alius quidē animalibus infra ventrē ybera in mammas definunt: mulieri superne ad pectus nascuntur, vt in promptu sit osculari, amplectiq; & fouere infantem, nimis quia patiendi & alendi finis est nō necessitas sed amor. Refer enim sermonē ad priſca tempora, quæ prima pepererūt, qui primi natum infantem viderunt, his neq; lex ylla necessitatem aleadæ prolis imponebat, neq; exspectatio gratiæ iubebat infantibus alimenta tanquam fenore locare. Quin immò infensa potius proli, & memores acceptorum maleficiorū erant alioqui futuræ: vt pote tantis periculis, laboribus, doloribusq; exhaustis.

20

*Vt cum parturiens mulier penetrante sagitta
Fixa gemit, duris quam partibus Eilethyā
Quæ præsunt nata iacunt Iunonis acerbam,
Et sensu partu cumulant ergente dolores.*

Illi. A. 269

25

Hæc mulieres aiunt non ab Homero scripta fuisse, sed ab aliqua Homeride, quæ peperisset, aut etiam num pareret, mixtionemq; doloris simul acerbi atq; acuti in visceribus sentiret. Verum insitus à natura amor parientē flectit atq; ducit. Etiam num calida doloribus, ac cruciatibus concusa & tremebunda, infantem non præterit neque fugit, sed ad eum se conuerit, arrideret, tollit, osculatur: nullam sanè percipi-

percipiens dulcedinem, nullam utilitatem, sed laboriose
ac ærumnose

*Ad hoc paratis excipiens cunabulis
Fouet, refrigeratq; identidem nouum
Cumulans labore laborem, nocturnumq; opus
Mutans diurno.*

Qui vītē æquinoctio verno serit, vias ex ea legit autumna.
Ii. occidentibus Pleiadibus qui triticum seminant, metit
sub ortum earum. Boues, equi, alites, iam vībus paratos e-
dunt fetus. Hominis educatio laboriosa est, incrementum to-
tardum, virtus ita in longinquo sita, ut plerique parentes
prius ex hac vita decedant, quam filii virtutem suam demō-
strent. Non vidit Salaminia Themistoclis victoriam Neo-
cles, neq; Cimonis res ad Eurymedōtem gestas Miltiades,
non audiuīt Periclem cōcionantem Xanthippus, neq; Pla-
tonem philosophantem Aristο. neq; Euripidis & Sophoclis
victorias patres eorum cognoverunt. Balbutientes eos, &
literas in syllabas cogentes audierunt: comedationes, po-
tationes, amores, aliaq; id genus filiorum delicta videre pa-
tribus cōtingit. adeo vt illa duntaxat Eueni inscriptio mc-
moretur ac lauderetur:

Per tempus patri est filius omne dolor.

Et tamen siue non faciunt filios educandi: ij maxime,
quibus nihil opus est filii. ridiculum estenim opinari diui-
tes natis ipsis liberis rem sacram facere & audere, quia ha-
beant alīmenta præbituros & sepulturam curaturos. Niſi
me hercule hæredum inopia liberos alunt: scilicet quia non
licet inuenire qui aliena accipere velit. Arena, puluis, &
pennæ avium varias voces edentium tanto non sunt nume-
ro, quantus est hæreditates ambientium. Danaus filiarum zo-
l. fuit pater, qui si prole caruisset, vel plures habuisset hære-
des. Tum diuersa est ratio. Filij enim gratiam hanc ob cau-
sam non habent, neq; colunt ac venerantur eo nomine: sed
vt rem debitam hæreditatem exspectant. At alienorum
circa liberis carentem voces audiuntur, similes comicis 35
istis:

* * *Impone, sorbe, deuora, habet triobolum,*
Iam quod Euripides dixit,
Hominibus amicos conciliat pecunia,
Rebusq; plurimum in mortalium potest:

non

non est simpliciter verum, sed de iis quibus nulli sunt liberi. His pecuniam diuites dant mutuam, hos principes colunt, his solis oratores gratis patrocinantur:

Mulsum potest haredem habens incognitum

Dives.---

itaque ergo multos qui amicorum magnum haberent numerum, & à multis honorarentur, vñica nata proles amicis potentiaque exuit. Ita ne ad potentiam quidem liberi conducunt: sed naturæ tota est vis, non ratus a pud homines, quam apud bestias. obscurantur enim & hec & multa alia vitii: sicut cum sylua hortensi bus seminibus consita floret. An hoc dicemus, ne scipium quidem dilige re hominem? quia multi seipso iugulant aut præcipites dapt, & Oedipus sibi

Oculos domo funesta auersos erunt:

& Hegesia sua disputatione multos auditorum permouit ut mortem sibi consicerent.

Mala sunt species rerum fatalium.

Verū & hec & ista, morbi sunt, affectionesque animi à sua descendentis natura. & homines ipsi heic contra se dicūt testimonium. Si enim porca aut canis à se editum fetum diligauerit, animum abiiciunt, perturbantur, ac diis pro auerruncanda calamitate sacrificant, remq; pro ostento habent: quia sentiūt à natura animalibus omnibus datum vt ament suos fetus & enutriant, non ut interficiant. Enimvero sicut in metallis aurum quanquam multa terra permixtum atque testum, tamen enitet: sic natura etiam in vitiosis factis atque affectibus amore prolixis declarat. Pauperes enim non alunt liberos, metuentes ne iusto deterius educati, seruiles, & rudes culturæ, omniumque bonorum inopes siant nam paupertatem, quam ultimum malorum censem, tanquam grauem & magnum morbum, nos sustinent sue proli tradere.

PLVTARCHI DE ISIDE

& Osiride liber.

 Visapiunt, ô Clea, iis omnia bona sunt à diis immortalibus petenda. maximè autem cognitionem deorū pro captu humanæ naturæ confessantes, ab ipsis petimus nobis eam concedi: